

**Rekabet Kurumu Başkanlığından,
REKABET KURULU KARARI**

Dosya Sayısı : 2016-4-2 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 16-26/441-199
Karar Tarihi : 04.08.2016

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Ömer TORLAK
Üyeler : Arslan NARİN, Fevzi ÖZKAN, Adem BİRCAN

B. RAPORTÖRLER: Dr. Hakan BİLİR, Esin AYGÜN, Nesibe AYAN

C. BİLDİRİMDE

BULUNAN : - Türkiye Bankalar Birliği
Temsilcisi: Av. Dr. İ. Yılmaz ASLAN
Aslan Hukuk Bürosu, Gazi Umur Paşa Sk. Bimar Plaza 38/8
Balmumcu, Beşiktaş/ İSTANBUL

- (1) **D. DOSYA KONUSU:** Türkiye Bankalar Birliği'nin (TBB) yabancı para çek takas uygulamasına ilişkin olarak takas komisyon ücretinin maliyetlerde hissedilir değişiklikler oluncaya ve üyeler tarafından TBB'ye başvuru yapıncaya kadar işlem bazında 15 TL olarak uygulanmasının tavsiye edilmesine yönelik Yönetim Kurulu Kararı'na bireysel muafiyet tanınması talebi.
- (2) **E. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 12.01.2016 tarihinde giren ve eksiklikleri 26.05.2016 tarihinde tamamlanan bildirim üzerine hazırlanan 01.07.2016 tarihli ve 2016-4-2/MM sayılı Muafiyet/Menfi Tespit Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (3) **F. RAPORTÖR GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda;
- TBB'nin yabancı para (YP) çek takas uygulamasına ilişkin olarak takas komisyon ücretinin, maliyetlerde hissedilir değişiklikler oluncaya ve üyeler tarafından TBB'ye başvuru yapıncaya kadar işlem bazında 15 TL olarak uygulanmasının tavsiye edilmesine yönelik Yönetim Kurulu Kararı'nın 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un (4054 sayılı Kanun) kapsamında bir teşebbüs birliği kararı olduğu ve 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendine aykırılık oluşturduğu,
 - YP çek ile ödemelerin gerçekleştirildiği hizmet pazarının kendine özgü koşulları nedeniyle, birlikte takas komisyonu belirlenmesi faaliyetinin, bazı koşulları sağlanması halinde 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyetten yararlanabileceği, ancak TBB tarafından yapılan ve bankaların ortalama çek maliyetlerinin aritmetik ortalamasını yansıtan hesaplamaların (ve sonrasında tavsiye fiyatı olarak kabul edilen 15 TL'nin) maliyet esaslı olmaması nedeniyle bu koşulların gerçekleşmeyeceği,
 - Bunun yerine hesaplamalarda bankaların YP çek işlemlerinin büyüklüğünü dikkate alan ağırlıklandırılmış ortalama yönteminin (ve bu yöntem kullanılarak elde edilen 13 TL'lik tavsiye fiyatın) kullanılması halinde birlikte takas komisyonu belirlenmesi faaliyetine 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet tanınabileceği,
 - Muafiyet süresinin yukarıda yer verilen koşulun yerine getirildiğinin 30 gün içinde tevsik edilmesinden itibaren 2 yıl olarak belirlenebileceği,
 - Bundan sonraki dönemler bakımından bankalar arasında konuya yönelik olarak ortak bir anlayışın benimsenmesini teminen, TBB tarafından maliyetlere ilişkin bir

kılavuz hazırlanarak hangi maliyet kalemlerinin hangi esaslar doğrultusunda hesaplanması gerektiği konusunda belirlilik sağlanmasının ve halihazırda yaklaşık %60 olan hesaplamalarda dâhil edilen banka büyüklüğünün daha da artırılmasının yerinde olacağı

ifade edilmektedir.

G. İNCELEME, GEREKÇE VE HUKUKİ DAYANAK

G.1. Bildirime Konu İşlem

- (4) TBB tarafından yapılan başvuru ile TBB'nin YP çek takas uygulamasına ilişkin olarak takas komisyon ücretinin, maliyetlerde hissedilir değişiklikler oluncaya ve üyeler tarafından TBB'ye başvuru yapıncaya kadar işlem bazında 15 TL olarak uygulanmasının tavsiye edilmesine yönelik 02.12.2015 tarihli Yönetim Kurulu Kararı'na 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında bireysel muafiyet tanınması talep edilmektedir. Yapılan başvuruya ilişkin olarak tespit edilen eksiklikler Kurum kayıtlarına 26.05.2016 tarihinde intikal eden yazı ile tamamlanmıştır.
- (5) Bildirime konu işlem hakkında Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB) ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK) görüşlerine başvurulmuş olup, ilgili cevabi yazılar ise sırası ile 22.03.2016 ve 07.06.2016 tarihlerinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

G.2. TBB Hakkında Bilgi

- (6) TBB, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nun 79. maddesi hükümlerine göre tüm mevduat bankaları ile kalkınma ve yatırım bankalarının üye olmak zorunda oldukları tüzel kişiliği haiz kamu kurumu niteliğinde bir meslek kuruluşudur. Birliğin yönetim merkezi İstanbul'da bulunmaktadır.
- (7) TBB, serbest piyasa ekonomisi ve tam rekabet ilkeleri çerçevesinde, bankacılık düzenleme ilke ve kuralları doğrultusunda bankaların hak ve menfaatlerini savunmak; bankacılık sisteminin büyümesi, sağlıklı bir şekilde çalışması, bankacılık mesleğinin gelişmesi, bankacılık sektörünün rekabet gücünün artırılması amacıyla çalışmalar yapmak; rekabetçi bir ortamın yaratılması ve haksız rekabetin önlenmesi için gerekli kararları almak/alınmasını sağlamak, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak amaçlarını gerçekleştirmek için kurulmuştur¹.
- (8) TBB, Milletlerarası Ticaret Odası, İktisadi Kalkınma Vakfı, Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, T.C. İstanbul Kalkınma Ajansı, TOBB Türkiye Bankacılık ve Finans Meclisi, Kalite Derneği, Avrupa Bankacılık Federasyonu, Uluslararası Finans Enstitüsü, Asya Bankalar Birliği, Balkan Bankalar Forumu ile Merkezi Avrasya Bankacılık Federasyonu üyesidir.
- (9) Aşağıdaki tabloda detaylarına yer verildiği üzere, TBB'nin hâlihazırda 47 adet üyesi bulunmaktadır.

¹ <http://www.tbb.org.tr/tr/tbb/hakkında/kurulus/10>

Tablo 1: TBB Üye Sayısı²

Üye Türü	Sayısı
Kamusal Sermayeli Mevduat Bankaları	3
Özel Sermayeli Mevduat Bankaları	9
Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonuna Devredilen Bankalar	1
Yabancı Sermayeli Bankalar	
a) Türkiye'de Kurulmuş Yabancı Sermayeli Bankalar	15
b) Türkiye'de Şube Açan Yabancı Sermayeli Bankalar	6
Kalkınma ve Yatırım Bankaları	
a) Kamusal Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	3
b) Özel Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	6
c) Yabancı Sermayeli Kalkınma ve Yatırım Bankaları	4
Toplam	47

G.3. Çek Takas Uygulaması

- (10) Çek, hukuki mahiyeti itibariyle poliçe gibi bir havaledir ve aynı zamanda da kanunen emre yazılı bir senet olup, diğer kıymetli evraklardan farklı olarak özel bir kanunla düzenlenmiş ödeme aracıdır. Ayrıca, çek, ekonomi içinde paranın fiziki olarak el değiştirmesine alternatif olacak şekilde kullanılan bir varlıktır. Banka çeki, bir bankaya hitaben yazılmış ve 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu ile 5941 sayılı Çek Kanunu (5941 sayılı Kanun) hükümlerine göre düzenlenmiş, ödeme emri niteliğinde olan bir kıymetli evraktır. Çek takası ise, çeklerin farklı bankalar arasında hesaben mutabakatını sağlayan bir ödeme sistemidir. Diğer bir ifadeyle, farklı bankaların şubelerine ibraz edilen çeklerin, ait oldukları bankalardaki hesaplarından tahsil edilmesini sağlayan sistem çek takas sistemidir. Türk Lirası çek takas işlemleri ile yabancı para çek takas işlemleri arasında birtakım farklılıklar bulunduğundan, her iki sistem aşağıda ayrı ayrı değerlendirilecektir.

G.3.1. Türk Lirası Çek Takas İşlemleri

- (11) 03.04.1985 tarih ve 10714 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan mülga 3167 sayılı Çekle Ödemelerin Düzenlenmesi ve Çek Hamillerinin Korunması Hakkında Kanun'un (Mülga 3167 sayılı Kanun) 6. maddesi ile TCMB, çeklerin banka şubeleri arasında hesaben mutabakatını sağlayacak tüzel kişiliği haiz sistemi kurmaya ve gözetimi altında yürütmeye yetkili kılınmıştır. Bu yetki uyarınca tüzel kişiliği haiz, merkezi Ankara'da bulunan ve faaliyetlerinde özel hukuk hükümlerine tabi Bankalararası Takas Odaları Merkezi (BTOM) kurulmuştur. BTOM bir ödeme aracı olarak çekin farklı bankalar arasında dolaşımını sağlayarak para nakil hareketlerini ve bundan kaynaklanabilecek riskleri azaltmakta ve bu suretle emek ve zaman tasarrufu sağlamaktadır.
- (12) 03.10.1985 tarihine kadar takas işlemleri 1969 yılında tek tip hale getirilen ve takas odalarına üye bankalarca da imzalanan ana sözleşme esasları çerçevesinde yürütülmüştür. Anılan tarihten itibaren çek takası faaliyetleri Mülga 3167 sayılı Kanun'un 6. maddesi uyarınca TCMB tarafından yayımlanan Bankalararası Takas Odaları Merkezi Yönetmeliği (BTOM Yönetmeliği) ve bu Yönetmeliğe bağlı çıkarılan Bankalararası Takas Odaları İşlemleri İzahnamesi esasları çerçevesinde yürütülmektedir. 5941 sayılı Kanun'un 8. maddesinin üçüncü fıkrası ile çeklerin fiziki olarak ibraz edilmeksizin sadece çek bilgileri üzerinden bankalararası takas odaları aracılığı ile elektronik ortamda muhatap bankaya gönderilebileceği düzenlenmiştir. Elektronik ortamda yapılan çek takasının toplam takas içerisindeki payının %99,9 gibi bir orana ulaşması ve artan maliyetlerin azaltılmasını teminen elektronik takas yapılabilen Ankara ve İstanbul Takas Odası dışındaki diğer odalar kapatılmıştır.

² https://www.tbb.org.tr/modules/banka-bilgileri/banka_Listesi.asp? üzerindeki bilgilerdir. Erişim Tarihi: 30.05.2016

- (13) BTOM Yönetmeliği'nin "Mali Hükümler" başlıklı 12. maddesinde BTOM'un finansmanına ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Yıllık bütçe üzerinden bankalardan alınacak avansın hesaplanmasında, bankalararası takas odalarına katılan tüm bankaların, bütün takas odalarındaki bir önceki yıla ilişkin işlem hacimleri (bankalarca, muhatap bankalara fiziken ibraz edilen, elektronik ortamda işlem görmeyen ve elektronik ortamda işlem gören çekler ile bankalarca, muhatap bankalara fiziken ibraz edilmeyen çeklerin toplamının genel işlem gören çek toplamı içindeki payları) esas alınmaktadır. Bankalararası takas odaları faaliyetleri için yapılan masraflar, bankalar arasında tüm takas odalarındaki toplam işlem hacimlerine göre paylaştırılmaktadır. Yıllık bütçe içinde yer almayan ancak, gider yapılmasını gerektirecek durumların ortaya çıkması halinde, bu tür giderlere katılım payları yönetim kurulunca ilgili takas odalarına gerekli ek ödenekler verilmek suretiyle işlemlerin yapılması sırasında bankalardan eşit olarak tahsil edilir. Diğer yandan, BTOM Yönetmeliği'nde bankaların takas işlemleri sırasında kendi bünyelerinde yaptıkları masrafların ücretlerine ilişkin bir düzenleme yer almamaktadır. Uygulamada bu ücretlerin BTOM Yönetim Kurulu tarafından belirlendiği görülmektedir.

G.3.2. Yabancı Para (YP) Çek Takas İşlemleri

- (14) Bildirime konu YP çek takas işlemleri bakımından, 2004 yılından önce hamil, bulunduğu yerde şubesi bulunmayan bankanın çekini, herhangi bir banka üzerinden takas aracılığıyla tahsil edememekte ve tahsilat bankasının³ muhatap bankasına giderek veya tahsilat bankalarının ödeme bankalarında⁴ hesap açtırarak müşterilerinin YP çeklerinin takasını gerçekleştirmektedir.
- (15) 2004 yılında dört banka tarafından (Koçbank A.Ş., Alternatifbank A.Ş., DenizBank A.Ş. ve Finansbank A.Ş.) YP çek takas sistemi kurulmuş ve YP çek takas komisyon ücreti taraflar arasında akdedilen ikili anlaşmalarla 15 TL olarak belirlenmiştir. Zaman içerisinde Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş. gibi bankalar da sistem içerisine dahil olmuştur.
- (16) YP cinsinden çeklerin takas işlemleri, bankaların bu iş için özel oluşturdukları birimler kanalı ile ve ikili anlaşmada belirtilen kurallar dâhilinde, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.'nin Karaköy'deki binasında katılan tüm bankalar için tahsis etmiş olduğu takas odasında gerçekleştirilmektedir. Tahsilat bankasının yetkili personeli ibraz edeceği her bir çekin arkasını banka kaşesiyle kaşelemekte, imzalamakta ve tahsil cirosu ile ödeme bankasına teslim etmektedir. Temel prensip, takasa girecek YP çeklerin üzerlerindeki keşide tarihinden bir işgünü önce ibraz edilmesidir. Ödeme bankası kendisine ibraz edilen çeklerin karşılığını (tutar) çekin tahsilat günü en geç saat 16:30'a kadar sorgulayarak çeklerin akıbetlerini *swift* mesajı ile tahsilat bankasına bildirmektedir. Tahsilat bankasına bildirilen tutar aynı gün valörle muhabir banka hesaplarına transfer edilmektedir. Ödeme muhabir banka tarafından tahsilat bankasına yapılır. Belirtmek gerekir ki YP çek takas işlemlerinin gerçekleştirilebilmesi için ilgili bankaların yurt dışından bir banka ile bu konuda anlaşmaları gerekmektedir.

³ Tahsilat Bankası: Müşteriye vekâleten çeki tahsil etmek için Ödeme Bankasına ibraz eden bankanın genel müdürlük, şube ve birimlerini ifade etmektedir.

⁴ Ödeme Bankası: Çekin üzerine keşide edildiği bankanın genel müdürlük, şube ve birimlerini ifade etmektedir.

- (17) Bildirim konusu YP çek takas komisyon ücretinin nasıl hesaplandığı ve hesaplamada dikkate alınan maliyet kalemlerine ilişkin olarak ise, Bildirim Formu'nda YP çek takas sistemi uyarınca tahsilat bankasının ödeme bankasına her YP çek başına "maktu işlem masrafı" adı altında ödemekle yükümlü olacağı maliyet temelli 15 TL'lik çek takas komisyon ücretinin hesaplanması çalışmalarında; Akbank T.A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O, Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., HSBC Bank A.Ş., Turkland Bank A.Ş. ve T.C. Ziraat Bankası A.Ş. olmak üzere dokuz bankadan ulaşılan verinin kullanıldığı⁵, banka bazında YP çek takas maliyetlerinin hesaplanması amacıyla yönelik elde edilen veriler arasında; personel, takas odası kirası, ulaşım, taşıma, swift, operasyon, kırtasiye, giyim yardımı, EFT maliyetleri, kira, saklama, personel kat, fotokopi, iletişim ve sigorta olmak üzere 15 maliyet kaleminin yer aldığı belirtilmiştir.

Tablo 2: Yabancı Para Çek Takas Komisyonu Maliyetleri ve Ortalamaları (2014)

Maliyet Kalemi (TL)	Akbank	TEB	Garanti	İş Bankası	Vakıfbank	YKB	HSBC	Turkland	TCZB	TBO ⁶
Personel	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Takas Odası Kirası	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ulaşım	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Taşıma	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Swift	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Operasyon	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kırtasiye	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Giyim Yardımı	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)
EFT Maliyetleri	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)
Kira	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)
Saklama	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)
Personel Kat	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)		(.....)
Fotokopi	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
İletişim	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Sigorta	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam Maliyet	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam Çek Sayısı	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Çek Başı Maliyet	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

⁵ Mevcut durumda söz konusu sistem kapsamında yer alan bankalar; Finansbank A.Ş., Fibabanka A.Ş., Alternatifbank A.Ş., The Royal Bank of Scotland Plc., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., ING Bank A.Ş., Akbank T.A.Ş., HSBC Bank A.Ş., Aktif Yatırım Bankası A.Ş., AnadoluBank A.Ş., Turkland Bank A.Ş., Citibank A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Ekonomi Bankası A.Ş., Burgan Bank A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Arap Türk Bankası A.Ş., ICBC Turkey Bank A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası A.Ş., Turkish Bank A.Ş., Odeabank A.Ş., T.C. Ziraat Bankası A.Ş. olmak üzere dördü katılım bankası toplam 28 bankadan oluşmaktadır.

⁶ "Tüm Bankaların Ortalaması"nın kısaltmasıdır.

- (18) Kurumumuza iletilen ek beyanda, maliyetlerin banka bazında farklı hesaplanmasından ötürü bazı kalemlere yönelik ortak isimlerin bulunmadığı belirtilmiştir. Tablo 2’de de görüleceği üzere, bazı bankalarda giyim yardımı söz konusu iken, bazı bankalarda böyle bir maliyet bulunmamakta; bazı bankalar saklama maliyetini operasyon giderleri içerisinde tablolaştırmakta; bazı bankalar personelleri için ayrı kat açmış iken, bazıları yalnızca oda tahsis etmiş bulunmakta; bazıları çekleri sigortalatmaktayken, bazıları sigorta yaptırmamaktadırlar. Bu nedenle, söz konusu kalemler ortak olmayan değişken maliyet kalemleridir. Sabit ve her banka için aynı olanlar ise; takas odası kirası, ulaşım, taşıma, swift ve personel maliyetidir.
- (19) BDDK’nın işlem bazındaki maliyet kalemleri hakkında ve maliyet hesaplama usulüne ilişkin görüşünde; *“Bankalarca YP çek takas komisyonu hesaplamasında kullanılan söz konusu maliyet kalemlerinin, söz konusu işlemlerin gerçekleştirilmesinde görev alan personel giderleri ve diğer operasyonel giderleri içerdiği, genel olarak maliyetleri bildiren bankalarda en önemli maliyet kaleminin personel giderleri olduğu ifade edilmiştir. Diğer taraftan, bankalarla yapılan görüşmelerde söz konusu maliyet kalemleri hesaplanırken yalnızca YP çek takas işlemleri için görevli olan personele ait giderlerinin dikkate alındığı, operasyonel giderler için de doğrudan yabancı para çek takas işlemleri için ayrıştırılabilen giderlerin ayrıştırılarak hesaplamaya dahil edildiği, ayrıştırılamayan bazı giderlerin ise söz konusu işlemlerin hacmine göre oranlama yapılmak suretiyle hesaplamalara dahil edildiği bilgisinin edinildiği belirtilmiştir. Dolayısıyla, bankaların maliyet kalemleri ve hesaplamalarına ilişkin olarak bankalar bazında bazı farklılıklar görülmekle birlikte, söz konusu maliyet kalemlerinin ve tutarlarının banka müşterilerine de ciddi bir tutar olarak yansıtılmadığı göz önünde bulundurulduğunda makul olduğu düşünülmektedir.”* denmektedir.

G.4. İlgili Kurumların Bildirime Konu İşlem Hakkındaki Görüşleri

G.4.1. TCMB’nin Bildirime Konu İşlem Hakkındaki Görüşleri

- (20) Bildirime konu işlem hakkında TCMB tarafından iletilen cevabi yazıda özetle; BTOM’un, Mülga 3167 Kanun’un 6. maddesi uyarınca çeklerin hesaben ödenmesini sağlamak amacıyla ayrı bir tüzel kişilik olarak TCMB tarafından kurulan ve 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (6493 sayılı Kanun) kapsamında 12.06.2015 tarih ve 10162/19761 sayılı TCMB kararı ile sistem işleticisi olarak faaliyet izni almış bir ödeme sistemi olduğu, BTOM’da yalnızca Türk Lirası üzerine keşide edilmiş çeklerin işlem gördüğü, yabancı para üzerine keşide edilmiş çeklerin söz konusu sisteme konu olmadığı belirtilmektedir. Aynı kapsamda, TBB üyesi bazı bankalar arasında ikili anlaşmalar aracılığıyla sürdürüldüğü belirtilen ve muafiyet talebinde bulunulan yapı incelendiğinde, yapının 6493 sayılı Kanun ve ilgili düzenlemeleri çerçevesinde bir ödeme sistemi olarak değerlendirilmesinin mümkün bulunmadığı, dolayısıyla söz konusu yapı için yapılan açıklamalarda kullanılan "sistem, üye banka, takas odası" gibi ifadelerin 6493 sayılı Kanun kapsamında herhangi bir hüküm ifade etmeyeceği gibi bu yapının; tüzel kişiliği haiz, kendi yönetim organları bulunan, teknik ve personel donanımına sahip, mutabakat işlemleri dâhil kuralları yazılı olarak belirlenmiş, risk yönetimi ve iş sürekliliği tedbirlerini almış BTOM ile karşılaştırılmasının mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Her ne kadar YP çek takası uygulamasının mevcut durumda bir ödeme sistemi teşkil etmediği bilirse de, konuya ilişkin doküman ve belgelerde "Yabancı Para Çek Takas Sistemi" ifadesinin kullanılmamasının uygun olacağı belirtilmiştir.

- (21) Netice itibariyle, anılan yapının bir ödeme ve menkul kıymet mutabakat sistemi olmadığı ve YP çek takas sistemi kurulmasına ilişkin 6493 sayılı Kanun ve 5941 sayılı Kanun ile TCMB'ye verilen görev ve yetkiler kapsamında, maliyet kalemlerinin gerçek maliyetleri yansıtıp yansıtmadığına ve hesaplama usulüne ilişkin bir değerlendirme yapılmasının mümkün bulunmadığı belirtilerek BTOM işlemlerine ilişkin bazı açıklamalara yer verilmiştir. BTOM Yönetmeliği ile bu Yönetmeliğe ilişkin Bankalararası Takas Odaları İşlemleri İzahnamesi hükümleri uyarınca bünyesinde çekle işleyen hesap bulunduran bankalarca katılımın zorunlu olduğu takas odalarının faaliyetlerinin yönetim organları aracılığı ile yıl içerisinde yapılacak harcamalar göz önüne alınarak belirlenen bütçe ödenekleri içinde yürütüldüğü, ilgili yıl bütçesinde verilen ödenekler BTOM Yönetim Kurulu'nca onaylanan Tek Düzen Hesap Planında yer alan gider kalemlerine göre belirlenmekte olup, bütçeler ve gerçekleşen harcamaların sistemin ihtiyaçları ile geliştirilen projeler kapsamında her yıl değişiklik gösterdiği ifade edilmektedir.
- (22) Bankalararası takas odalarında takas komisyon ücreti uygulaması bulunmamakla birlikte çek başına maliyetin bankalararası takas odalarında yapılan toplam harcamaların hesaplama tabii tutulan çek sayısına oranlanması suretiyle hesaplandığı belirtilmektedir.

G.4.2. BDDK'nın Bildirime Konu İşlem Hakkındaki Görüşleri

- (23) Bildirime konu işleme yönelik BDDK tarafından gönderilen cevabi yazıda özetle; YP çek takas işlemlerinin, Türk Lirası çek işlemlerindeki gibi TCMB tarafından kurulmuş olan BTOM benzeri bir Kurum tarafından organize edilmediği göz önünde bulundurulduğunda bankaların YP çek takas işlemlerini kendi aralarında organize olarak tek bir komisyon tutarı üzerinden yürütmelerinin makul olduğu; zira, bankaların ortak bir komisyon tutarı belirlemeden kendi aralarında birebir sözleşmeler yaparak YP çek takas işlemlerini gerçekleştirmeleri durumunda, dolaşımdaki YP çeki daha az olan bankalar aleyhine bir durumun meydana gelmesinin muhtemel olduğu belirtilmiştir.
- (24) Bununla birlikte, çek başına maliyetlerin ortalamadan yüksek olduğu bankalarda bundan sonraki dönemler için söz konusu maliyetleri azaltacak tedbirler alınması ve mümkünse ortalama maliyetin düşürülmesi ile ortak komisyon tutarının daha aşağı seviyelere çekilmesinin de yerinde olacağı belirtilmiştir.

G.5. İlgili Pazar

G.5.1. İlgili Ürün Pazarı

- (25) Daha önce de ifade edildiği üzere, Türk Lirası çekleri BTOM tarafından belirlenmiş iş akışlarına/düzenlemelere tabii olurken, YP çek takası ikili anlaşmalarda düzenlenen iş akışlarına tabidir. Diğer yandan, YP çek çeşitleri, bu çeklerin yabancı para kurlarının değişkenliği, kullanım amaçları sebebiyle haiz olduğu risk vb. sebepler ile Türk Lirası çeklerinden ayrılmaktadır. Türk Lirası çek takas sisteminin elektronik ortamda da gerçekleştirilmesi takas işlemlerini daha kolay ve güvenli kılsa da tüketiciyi özellikle dış ticaret odaklı düzenlenen YP çekleri yerine Türk Lirası çeklerini kullanmaya yöneltmeyecektir. Dolayısıyla, bu iki çek türünün birbirine ikame olmadığı ifade edilmektedir. Bu çerçevede TBB'nin YP çek takas komisyon oranı tavsiye etmesine yönelik ilgili ürün pazarının dar yorumlanması ve bu pazarın "yabancı para çek ile ödemelerin gerçekleştirildiği hizmet pazarı" olarak belirlenmesi gerektiği değerlendirilmektedir.

G.5.2. İlgili Coğrafi Pazar

- (26) YP çek ile ödemelerin gerçekleştirildiği hizmetlere ilişkin faaliyetler ülke genelinde yürütüldüğünden dosya konusu işlem bakımından ilgili coğrafi pazar "Türkiye" olarak tespit edilmiştir.

G.6. Değerlendirme

G.6.1. 4054 sayılı Kanun'un 4. Maddesi Bakımından Değerlendirme

- (27) Teşebbüs birliği niteliğini haiz TBB'nin Yönetim Kurulu tarafından bankalararası YP çek takas komisyon ücretinin tavsiye niteliğinde belirlenmesi, 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesinin (a) bendi çerçevesinde fiyat tespitine yol açabilecek bir teşebbüs birliği kararı niteliğindedir ve mezkûr Kanun'a aykırılık teşkil etmektedir. Zira TBB tarafından YP çek takas işlemi bakımından birbirine rakip konumda bulunan bankalara işlem bazında alınacak komisyon ücreti tavsiye edilmektedir.

G.6.2. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

- (28) 4504 sayılı Kanun'un 4. maddesine aykırılık teşkil eden bildirim konu TBB kararına bireysel muafiyet tanınabilmesi için 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde öngörülen iki olumlu ve iki olumsuz koşulun birlikte sağlanması gerekmektedir. Aşağıda, bildirim konu tavsiye kararının bu koşulları sağlayıp sağlamadığı incelenecektir.

a) Malların Üretim veya Dağıtım İle Hizmetlerin Sunulmasında Yeni Gelişme ve İyileşmelerin ya da Ekonomik veya Teknik Gelişmenin Sağlanması

- (29) Bireysel muafiyet değerlendirmesinde aranan ilk olumlu koşulun sağlanıp sağlanmadığının tespiti ve hangi hallerin ekonomik yarar sağladığı somut olayın özelliklerine göre değerlendirilmektedir. Genel olarak, üretim ve dağıtım maliyetlerinin düşürülmesi, kalitenin artırılması, malın arzında devamlılığın sağlanması, yeni piyasalara girişin kolaylaştırılması ve yeni ürünlerin ya da üretim tekniklerinin bulunması hallerinde bu koşulun sağlandığı kabul edilmektedir.
- (30) Bildirim Formu'nda YP çek takas sisteminin, pazar payı düşük olan bankaların YP çek tahsilatı yapmasını sağlayarak anılan bankaların ulaşılabilirliğini artırdığı, bununla birlikte hâlihazırdaki YP çek takas sisteminin, meşakkatli ve çok sayıda masraf kalemini kapsayan bir süreçten oluştuğu ve bu süreç boyunca çeklerin hızlı, ancak güvenli taşınmasının oldukça önem arz ettiği belirtilmektedir. Öte yandan konuya ilişkin her bir bankanın kendi hacmine göre oluşturduğu ve bu işe özel bir operasyonel birimi olabildiği, bazı küçük hacimli bankaların ise ayrıca bir birim oluşturmaksızın diğer birimleri aracılığıyla söz konusu işlemleri yürüttüğü anlaşılmıştır. Banka içerisinde oluşturulacak her bir birim; kira, maaş, kırtasiye gibi ilave maliyetlere neden olmaktadır. Takas ücretinin ortaklaşa belirlenmesi operasyonel yükü azaltacak niteliktedir. Zira her bankanın kendi arasında farklı bir oran belirlemesi ve her bir çek bakımından maliyet hesabına gitmesi durumunda, bankalar arasında var olan maliyet kalemi farklılıkları ilave iş yüküne, çeşitli hesap hatalarına, karışıklıklara ve zaman kaybına yol açabilecektir.

- (31) Bildirime konu işleme yönelik BDDK tarafından gönderilen cevabi yazıda; YP çek takas işlemlerinin, Türk Lirası çek işlemlerindeki gibi TCMB tarafından kurulmuş olan BTOM benzeri bir Kurum tarafından organize edilmediği göz önünde bulundurulduğunda bankaların YP çek takas işlemlerini kendi aralarında organize olarak tek bir komisyon tutarı üzerinden yürütmelerinin makul olduğu; zira, bankaların ortak bir komisyon tutarı belirlemeden kendi aralarında birebir sözleşmeler yaparak YP çek takas işlemlerini gerçekleştirmeleri durumunda, dolaşımdaki YP çeki daha az olan bankalar aleyhine bir durumun meydana gelmesinin muhtemel olduğu belirtilmiştir. Bu çerçevede, muafiyetinin ilk koşulunun sağlandığı değerlendirilmektedir.

b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması

- (32) 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti sınırlayıcı etkileri olan bir anlaşma, karar ya da uygulamanın muafiyet alabilmesi için Kanun'un 5. maddesinin (a) bendinde koşul olarak getirilen mal ve hizmet sunumunda ortaya çıkan yeni gelişme, iyileşme veya ekonomik ve teknik gelişmelerden tüketicinin de faydalanması gerekmektedir. Tüketicinin sağladığı faydanın ölçülmesi ve değerlendirilmesinde, fiyatlarda yaşanan düşüş, satış sonrası hizmetlerde artan etkinlik, ürün çeşitliliği, tüketicinin ürüne daha kolay ulaşımı, mal arzında devamlılık gibi unsurlar dikkate alınmaktadır.
- (33) Öncelikle belirtilmelidir ki, TBB kararında yer alan YP çek takas komisyon ücreti bankalararası uygulamaya ilişkin olup tavsiye niteliğindedir. Dolayısıyla söz konusu karar, ilgili üye banka ve müşteriler arasındaki ilişkiyi yönetmemekte ve bankaların bağımsızlığını etkilememektedir. TBB tarafından tavsiye edilen YP çek takas komisyon ücreti bankaların birbirlerine uygulayacakları ücretlere ilişkin olup, müşterilere uygulanacak bedeller farklılık gösterebilecektir. Zira bankalar kendi ticari politikaları doğrultusunda, müşterilerin kazanılması adına takas komisyon ücretini hiç talep etmeyip, mevduat işlemleri bakımından kendi bankasının ilgili müşteri açısından cazip hale getirilmesini hedefleyebilmektedir.
- (34) Öte yandan, çek takas sistemi müşteriye ödeme bankasına gitmek zorunda bırakmadan zaman tasarrufu sağlayarak ve bu süreçte üstleneceği riskleri de bertaraf ederek çekini tahsil etme imkânı tanımaktadır. Gerek bankaların şubeleri nezdinde topladıkları diğer banka çeklerine, gerekse de tahsilata gönderilmiş kendi çeklerine hızlı ve güvenilir bir ortamda cevap verilebilir olması müşteri memnuniyeti açısından da önem taşımaktadır. Her bir bankanın işlem bazında hesaplama yapmaya çalışması durumunda yüksek maliyetli bankaların YP çek takas işlemlerini gerçekleştirmelerinin zorlaşması ve bu nedenle bazı müşterilerin mağdur olması söz konusu olabilecektir.
- (35) Yapılan bildirimde, tüketici yararına hizmet eden bu sistemin işletilmesinin bankalar açısından bir maliyeti olması nedeniyle hizmetin ücretsiz sunulmasının mümkün olmadığına dikkat çekilmektedir.

- (36) Önceki Kurul kararları⁷ incelendiğinde rakipler arasında belirlenen ücretlerin “maliyet esaslı” olması gerektiği anlaşılmaktadır. Kurulun 17.01.2008 tarih ve 08-06/63-20 sayılı kararı uyarınca, tüketicinin yarar sağlaması ve rekabetin zorunlu olandan fazla sınırlandırılmaması şartlarının karşılanabilmesi için belirlenen ücretin gerçek maliyetleri içermesi ve sistemin işleyişinin maliyet paylaşımı esasına göre yapılması gerekmektedir. Tavsiye edilen YP çek takas komisyonu ücretinin de maliyet esaslı olarak tespit edilmesi halinde, tüketicinin yararına olacağı değerlendirilmektedir.
- (37) Bildirim Formu’nda, banka bazındaki toplam maliyetin, ilgili bankanın toplam çek sayısına bölünmesi suretiyle, her bir bankanın çek başına maliyetinin elde edildiği ifade edilmiştir. Ardından söz konusu maliyetlerin ortalaması alınmış ve tüm bankaların YP çek takas maliyetlerinin ortalaması 2013 yılı için 17,20 TL; 2014 yılı için ise 17,21 TL olarak hesaplanmıştır. Söz konusu maliyet bedelinin 15 TL’ye yakınsanması ile tavsiye edilen YP çek takas komisyon ücreti ortaya çıkmış bulunmaktadır. Bu ücretin hesaplanması aylık bazda olup, ilgili ay süresince tahsile gönderdiği çek adedi aldığı çek adedinden fazla olan taraf, karşı tarafa fazla olan her bir adet çek için tavsiye edilen ücreti ödeyecektir.
- (38) Bununla birlikte yapılan hesaplamalarda, bankaların ortalama maliyetleri, toplam çek işlemleri eşit şekilde gerçekleşmiş gibi dikkate alınarak bir aritmetik ortalama hesaplanmıştır. Bütün bankaların çek işlemlerinin eşit olmadığı dikkate alındığında ortaya çıkan 17,2 TL ve onun yakınsandığı 15 TL’nin maliyet esaslı olmadığı anlaşılmaktadır.
- (39) Bütün bankaların çek işlemlerinin büyüklüğünün dikkate alındığı ağırlıklandırılmış ortalama ise ilgili bankaların toplam maliyetlerinin toplanarak elde edilen tutarın, toplam çek sayısına bölünmesi sonucunda 2013 yılı için 12,59 TL, 2014 yılı için ise 13,19 TL rakamları ortaya çıkmaktadır.
- (40) Kurulun önceki kararlarında yer alan maliyet esaslı bir hesaplamanın ancak ağırlıklandırılmış ortalama yöntemi ile elde edilebileceği görülmektedir. Bu yöntemle ve eldeki bilgiler ile YP çek takas ücreti için 13 TL düzeyinde bir rakama ulaşılmaktadır. Bu durum ayrıca önümüzdeki dönemde hesaplamalarda kullanılacak banka sayısının artması ve büyük çek işlemi olan diğer bankaların da hesaba katılması ile YP çek takas ücretinin düşürülebileceğini ortaya koymaktadır.

⁷Bkz: 01.07.2005 tarihli ve 05-43/602-153 sayılı Kurul kararı, 13.03.2008 tarihli ve 08-24/249-82 sayılı Kurul kararı, 19.08.2009 tarihli ve 09-36/905-217 sayılı Kurul kararı, 21.08.2013 tarihli ve 13-48/672-288 sayılı Kurul kararı, 26.02.2015 tarihli ve 15-09/129-58 sayılı Kurul kararı.

c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması

- (41) 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinin (c) bendi bağlamında ilgili pazarın önemli bir kısmında rekabetin ortadan kalkmaması şartının sağlanıp sağlanmadığının analizi, anlaşmanın niteliği ve kapsamı, taraflarının ve rakiplerin pazardaki konumları, pazarın ve işbirliğine konu ürünün özellikleri, giriş engelleri, pazarın doygunluk seviyesi, tüketici tercihlerinin ne ölçüde kısıtlandığı gibi unsurların değerlendirilmesini gerektirmektedir. Bir başka deyişle sağlanan ekonomik gelişme veya fayda ile tüketicinin bundan yarar sağlaması rekabetin ortadan kaldırılması sonucunda elde ediliyor olmamalıdır. İlgili pazarın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkıp kalkmadığı değerlendirilirken dikkate alınması gereken başlıca hususların ise; pazarda hâlihazırda giriş engellerinin olup olmadığı, hâkim durumda olan bir teşebbüsün bulunup bulunmadığı, dikey anlaşmalar aracılığıyla giriş engeli yaratılıp yaratılmadığı, pazarın yapısı, tüketici tercihlerinin ne ölçüde kısıtlandığı olarak sıralanması mümkündür.
- (42) Bildirim Formu'nda YP çek takas komisyon oranının bankaların maliyet bildirimlerine dayandığı, dolayısıyla bu komisyonun belirlenmesinin maliyet bazlı olduğu belirtilmektedir. Ayrıca, TBB'ce bankalar tarafından gönderilen maliyet kalemi bilgilerinin gizliliğinin korunduğu ve herhangi bir bankanın bir diğerinin maliyet bilgilerini öğrenmesinin engellendiği ifade edilmektedir. Bununla birlikte, TBB tarafından belirlenen ortak takas komisyonunun tavsiye niteliğinde olduğu ve bankaların TBB'nin tespit etmiş olduğu oranı uygulamakla yükümlü kılınmadıkları ayrıca YP çek takas sistemine katılmanın herhangi bir ücrete tabi tutulmadığı anlaşılmaktadır.
- (43) Yapılan bildirim incelenmesinden, bankalar tarafından bireysel müşterilere uygulanan ücretlerin birbirinden farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır. Bazı durumlarda banka politikası olarak işlem hacmi ve müşteri kazanmak da önemli bir rol oynamakta ve her banka kendi ticari stratejisi çerçevesinde fiyatlarını belirlemektedir.
- (44) Tüm bu sayılan nedenlerle ortak takas komisyonu uygulamasının piyasanın önemli bir bölümünde rekabeti ortadan kaldırmadığı görüşüne varılmıştır. Dolayısıyla, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddenin (c) bendinde yer alan ilgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmadığı değerlendirilmesine ulaşılmıştır.

d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması

- (45) Bireysel muafiyet için gerekli son koşul, ilk iki olumlu koşuldaki yararların elde edilmesi için rekabeti daha az sınırlayıcı bir alternatifin söz konusu olmamasıdır. Bu koşul altındaki değerlendirmelerde genel olarak anlaşma, karar ya da uygulamanın rekabeti kısıtlayıcı yönlerinin, sözleşmeden elde edilecek faydaların sağlanması için zorunlu olup olmadığı dikkate alınmaktadır.
- (46) YP çek takas komisyonu ücretinin ikili anlaşmalar yoluyla belirlenmesinin makul olmadığı, karmaşa ve zaman kaybı yaratabileceği kabul edilmekle birlikte, bunun doğruluğunun kabul edilebilmesi için belirlenen ücretin gerçek maliyetleri içermesi ve sistemin işleyişinin maliyet paylaşımı esasına göre yapılması gerekmektedir. Aşağıda muafiyet incelemesi süresi boyunca TBB'den elde edilen veriler çerçevesinde yapılan değerlendirme yer almaktadır.

G.6.3. Muafiyet Şartlarına İlişkin Genel Değerlendirme

- (47) Yukarıda yer verilen değerlendirmeler doğrultusunda, bildirim konu uygulamanın, operasyonel yükü azaltması, tavsiye niteliğinde olması ve bankalar tarafından bireysel müşterilere uygulanan ücretlerin birbirinden farklılık göstermesi nedeniyle 4054 sayılı Kanun uyarınca belirlenen dört şarttan (a) ve (c) bentlerinde yer alanları sağladığı ortaya konulmuştur. Bununla birlikte, (b) ve (d) bentlerinde yer alan şartların karşılanması için sistemin işleyişinin maliyet esaslı olması gerekmektedir.
- (48) Bildirim Formu'nda yer verilen 2013 ve 2014 yılına ait yabancı para çek takas maliyetleri ve ortalamalarını gösteren tablodaki tüm bankaların ortalamasını gösteren çek başına maliyet miktarı, her bir bankanın çek başına maliyetinin bulunması ve söz konusu çek başına maliyetlerin toplanıp ilgili banka sayısına bölünmesi yöntemiyle hesaplanmıştır (2013 yılı için 17,20 TL; 2014 yılı için 17,21 TL). Ancak bu yöntem bankaların çek piyasasındaki büyüklüklerini dikkate almamakta, her bir bankanın ağırlığını eşit olarak hesaba katmaktadır. Oysaki çek piyasasındaki işlemlerin büyüklüğü arttıkça birim maliyetler düşmektedir. Bu nedenle hesaplamalarda ağırlıklı ortalamaların kullanılması halinde maliyet esaslı ücretin bulunması bakımından daha doğru bir yöntem izlenmiş olacaktır. Bu şekilde yapılan hesaplamalarda ise, ilgili bankaların toplam maliyetlerinin toplanmasıyla elde edilen tutarın⁸, toplam çek sayısına⁹ bölünmesi sonucunda 2013 yılı için 12,59 TL, 2014 yılı için ise 13,19 TL rakamı ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla, TBB tarafından yapılan ve bankaların ortalama çek maliyetlerinin aritmetik ortalamasını yansıtan hesaplamaların maliyet esaslı olmaması nedeniyle hesaplamalarda bankaların YP çek işlemlerinin büyüklüğünü dikkate alan ağırlıklandırılmış ortalama yönteminin kullanılması gerektiği değerlendirilmektedir.
- (49) Hesaplama yöntemine ilişkin olarak yapılan değerlendirme ertesinde, hesaplamalara dâhil edilen bankaların maliyetlerinin bütün piyasayı önemli ölçüde yansıtıp yansıtmadığı değerlendirilmelidir. Hesaplamalara dâhil olan dokuz bankanın yabancı para çek adet ve tutarına göre pazardaki toplam büyüklük içindeki yerine bakıldığında bu bankaların pazarın yaklaşık %60'ını oluşturduğu görülmektedir.

Tablo 3: Hesaplamalara Dâhil Olan Bankaların Toplam Pazar İçerisindeki Büyüklüğü

	2013		2014		2015	
	Adet	Tutar (USD)	Adet	Tutar (USD)	Adet	Tutar (USD)
9 Banka	252.663	7.027.291.754	264.048	10.103.500.135	245.822	9.159.234.842
Türkiye Toplamı	421.791	14.081.529.657	440.787	16.954.503.242	399.159	14.932.959.326
Oran (%)	59	49	59	59	61	61

- (50) Sonuç olarak hesaplamalara dâhil edilen bankaların pazarın yarısından daha fazla bir büyüklüğü yansıttığı görülmektedir. Bununla birlikte pazarın %40'lık bir bölümüne ait veri seti hesaplamalarda kullanılmamıştır. Pazarın tamamına ait verilerin hesaplamalarda yer almasının güç ve zaman alıcı olabileceği düşünülmeyle birlikte önümüzdeki dönemler bakımından bu oranın daha yukarılara çekilmesi gerekmektedir. Örneğin aşağıda yer verilen Tablo 4'e bakıldığında kalanlar içerisinde en büyük ilk dört bankanın da hesaplamalara dâhil edilmesi halinde yaklaşık %80'lik bir büyüklüğe ulaşılması mümkün görünmektedir.

⁸ 2013 yılı için 3.058.247 TL, 2014 yılı için 3.492.634 TL olarak hesaplanmıştır.

⁹ 2013 yılı için 242.812 adet, 2014 yılı için 264.656 adet bulunmaktadır.

Tablo 4: Takas Odalarında İşleme Alınan Bankalar ve Bankaların Hesaplamaya Dâhil Olup Olmadıkları

Banka Adı	Adet	Ücretin Belirlenmesine Dâhil Olup Olmadıkları	Dâhil Olmayan Bankaların Kalan Pay İçerisindeki Oranı (%)	Dâhil Olmayan Bankaların Toplam Büyüklük İçerisindeki Payı (%)
Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	(.....)	dahil		
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	(.....)	dahil		
Türkiye İş Bankası A.Ş.	(.....)	dahil		
Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	(.....)	dahil		
Akbank T.A.Ş.	(.....)	dahil		
Asya Katılım Bankası A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Türkiye Halk Bankası A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Denizbank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Finans Bank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	(.....)	dahil		
ING Bank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
T.C. Ziraat Bankası A.Ş.	(.....)	dahil		(.....)
Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Citibank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
HSBC Bank A.Ş.	(.....)	dahil	(.....)	(.....)
Anadolubank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Alternatifbank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Odea Bank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Şekerbank T.A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Burgan Bank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Fibabanka A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
ICBC Turkey Bank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Turkland Bank A.Ş.	(.....)	dahil		
Turkish Bank A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Bank Pozitif Kredi ve Kalkınma Bankası A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
GSD Yatırım Bankası A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Arap Türk Bankası A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
The Royal Bank of Scotland Plc.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
Aktif Yatırım Bankası A.Ş.	(.....)	değil	(.....)	(.....)
TOPLAM	440.787			

- (51) Hesaplamalara dâhil edilecek banka sayısının artmasının, maliyetlerin daha doğru bir şekilde hesaplanabilmesine yardımcı olmasının yanı sıra, büyük çek işlemine sahip bankaların hesaplamalara dâhil edilmesi maliyetlerin de düşmesine yardımcı olabilecektir. BDDK tarafından gönderilen görüş yazısında, çek başına maliyetlerin ortalamadan yüksek olduğu bankalarda, bundan sonraki dönemler için söz konusu maliyetleri azaltacak tedbirler alınması ve mümkünse ortalama maliyetin düşürülmesi ile ortak komisyon tutarının daha aşağı seviyelere çekilmesinin de yerinde olacağı belirtilmiştir. Bu çerçevede önümüzdeki dönem bakımından öne çıkması gereken konulardan biri ise, çek başına maliyetlerin düşmesi yönünde alınabilecek tedbirlerdir.

- (52) Ayrıca bankaların yeknesak bir uygulama gerçekleştirebilmelerini teminen, TBB tarafından hangi maliyet kalemlerinin hangi usuller çerçevesinde hesaplamalara dâhil edilmesi gerektiğine yönelik bir Kılavuz hazırlanarak ilgililer ile paylaşılmasının yerinde olacağı sonucuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte, süreç zarfında yapılacak ücret hesaplamasına diğer bankaların da katılımının sağlanarak mevcut durumda %60 olan oranın artırılması yerinde olacaktır.
- (53) Bu kapsamda muafiyetin süresinin iki yıl ile sınırlı tutulmasının uygun olacağı, bu süre içerisinde TBB tarafından gerekli çalışmaların tamamlanması ve sistemin etkilerinin ortaya çıkması sonrasında yapılacak yeni bir başvuruyu takiben muafiyet değerlendirilmesinin yeniden yapılabileceği dile getirilmelidir.

H. SONUÇ

- (54) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre;
1. Türkiye Bankalar Birliği'nin yabancı para çek takas uygulamasına ilişkin olarak takas komisyon ücretinin, maliyetlerde hissedilir değişiklikler oluncaya ve üyeler tarafından TBB'ye başvuru yapıncaya kadar işlem bazında 15 TL olarak uygulanmasının tavsiye edilmesine yönelik Yönetim Kurulu Kararı'nın 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi kapsamında olduğuna,
 2. Yabancı para çek ile ödemelerin gerçekleştirildiği hizmet pazarının kendine özgü koşulları nedeniyle, bildirme konu Yönetim Kurulu Kararına, hesaplamalarda, bankaların yabancı para çek işlemlerinin büyüklüğünü dikkate alan ağırlıklandırılmış ortalama yönteminin kullanılması halinde 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesi kapsamında muafiyet tanınmasına,
 3. Muafiyet süresinin, yukarıda yer verilen koşulun yerine getirildiğinin 30 gün içinde tevsik edilmesinden itibaren 2 yıl olarak belirlenmesine,

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.